

Briselē, 2024. gada 4. oktobrī
(OR. en)

13987/24

ENER 473
COMPET 980
CLIMA 331

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Enerģētikas nozares ieguldījums Eiropas Savienības konkurētspējā – rīcība saistībā ar Dragi ziņojumā ietvertajiem ieteikumiem – viedokļu apmaiņa

Pielikumā ir pievienota informatīva prezidentvalsts piezīme par enerģētikas nozares ieguldījumu Eiropas Savienības konkurētspējā – rīcība saistībā ar Dragi ziņojumā ietvertajiem ieteikumiem, gatavojoties TTE padomes (Enerģētika) sanāksmei 2024. gada 15. oktobrī.

Enerģētikas nozares ieguldījums Eiropas Savienības konkurētspējā – rīcība saistībā ar Dragi ziņojumā ietvertajiem ieteikumiem

Eiropadome ¹ 2024. gada 17. un 18. aprīlī aicināja pieņemt jaunu Eiropas konkurētspējas kursu un izlēmīgi un ātri virzīt uz priekšu darbu pie patiesas enerģētikas savienības izveides, nodrošinot apgādi ar bagātīgā daudzumā un cenas ziņā pieejamu un tīru enerģiju, kas kalpotu divkārtšajam mērķim – Eiropas enerģētiskajai suverenitātei un klimatneitralitātei. Lai to panāktu, būs vajadzīga stingra enerģētikas savienības pārvaldība, vērīenīga elektrifikācija, izmantojot visus neto nulles un mazoglekļa risinājumus, elastība un ievērojama tīklu, digitalizācijas, uzglabāšanas un starpsavienojumu izvērsana un investīcijas tajos. Eiropas Komisijas priekšsēdētāja 2024. gada jūlijā paziņoja par jaunu “tīras rūpniecības kursu” konkurētspējīgām nozarēm un kvalitatīvām darbvietām, kas tiks publiskots pilnvaru termiņa pirmajās 100 dienās.

Padomes prezidentvalsts Ungārijas prioritāte ir atvieglot šāda jauna Eiropas konkurētspējas kursa pieņemšanu, lai atjaunotu ekonomikas izaugsmi un radītu apstākļus ilgtspējīgai izaugsmei, padziļinātu iekšējo tirgu, sniegtu prioritāru atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem, veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos partnerībā ar Eiropas ekonomikas dalībniekiem un iedzīvotājiem, veicinātu starptautisko sadarbību un nodrošinātu darbvietu stabilitāti un ilgtspēju.

Cenas ziņā pieejama enerģija ir būtiska ES rūpniecības konkurētspējai. Centieni nodrošināt drošu un pienācīgu piekļuvi tīrai enerģijai par pasaules mērogā konkurētspējīgām cenām iekšējā tirgū būs būtiski, lai pārkārtošanās laikā labāk pozicionētu ES rūpniecības stiprās puses.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2024/04/18/european-council-conclusions-17-and-18-april-2024/>

ES vērienīgos mērķus klimata un enerģētikas jomā var sasniegt tikai tad, ja tie iet roku rokā ar ES konkurētspēju un energoapgādes drošību visā zaļās un taisnīgās pārkārtošanās laikā.

Ziņojumā par **Eiropas konkurētspējas nākotni**² Mario Dragi sniedz visaptverošu pārskatu par galvenajām Eiropas konkurētspējas problēmām un izklāsta virkni pasākumu, lai atdzīvīnātu mūsu ekonomiku. Ziņojumā uzsvērts, ka **ir vajadzīgas apjomīgas investīcijas** vismaz 750 līdz 800 miljardu EUR apmērā gadā, un pausts aicinājums veikt radikālas pārmaiņas, kurām jābūt steidzamām un konkrētām. Viņš arī norāda, ka, ņemot vērā iedzīvotāju skaita un darbaspēka samazināšanos, Eiropai vairāk jākoncentrējas uz produktivitātes palielināšanu, lai panāktu izaugsmi.

Ziņojumā ir ierosināts kopīgs dekarbonizācijas un konkurētspējas plāns, kurā visa politika būtu jāsaskaņo ar ES mērķiem. Vispirms to prioritāro jomu vidū, kuras būtu jāskata, ir samazināt enerģijas izmaksas galalietotājiem, pārnesot dekarbonizācijas sniegtos ieguvumus un paātrinot enerģētikas nozares dekarbonizāciju izmaksu ziņā efektīvā veidā ar visiem pieejamajiem risinājumiem. Otrkārt, izmantot zaļās pārkārtošanās sniegtās rūpnieciskās iespējas, sākot no tīru tehnoloģiju inovācijas atstāšanas priekšplānā un tīru tehnoloģiju ražošanas plašā mērogā līdz aprites iespēju izmantošanai. Treškārt, nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus nozarēs, kuras ir vairāk pakļautas negodīgai konkurencei no ārvalstīm vai kuras saskaras ar precīzākiem dekarbonizācijas mērķrādītājiem nekā to starptautiskie konkurenti.

Dragi ziņojums skar daudzas politikas jomas. Iedaļā, kas veltīta **enerģētikas nozarei**, Dragi uzsver tās izšķirošo lomu Eiropas konkurētspējas, ilgtspējas un noturības veidošanā. Vairākos ieteikumos pievēršas steidzami risināmām enerģētikas problēmām, ar kurām saskaras ES, vienlaikus pozicionējot to kā vadošo spēlētāju globālajā pārejā uz tīru enerģiju.

² [EU competitiveness: Looking ahead - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/eu-competitiveness-2020-2025_en)

Ziņojums pārliecinoši pamato Eiropas enerģijas tirgus reformas. Ziņojuma pamatā ir tas, ka Eiropas ilgtermiņa ekonomiskais spēks ir saistīts ar tās spēju samazināt enerģijas cenas un veicināt ilgtspējīgu, dekarbonizētu energosistēmu. **Eiropai ir jāsamazina augstās enerģijas cenas, vienlaikus turpinot ekonomikas dekarbonizāciju.** Enerģētikas vide ir neatgriezeniski mainījusies līdz ar Krievijas iebrukumu Ukrainā un no tā izrietošo samazināto cauruļvada dabasgāzi. Lai gan enerģijas cenas ir ievērojami samazinājušās salīdzinājumā ar to maksimumu, ES uzņēmumi joprojām saskaras ar elektroenerģijas cenām, kas ir 2–3 reizes augstākas nekā ASV, un maksātie tarifi par dabasgāzi ir 4–5 reizes augstāki. Dekarbonizācija varētu būt iespēja Eiropai gan uzņemties vadību jaunu tīru tehnoloģiju un apritīguma risinājumu jomā, gan pārorientēt elektroenerģijas ražošanu uz drošiem, lētiem tīras enerģijas avotiem. Tomēr tas, vai Eiropa varēs izmantot šo iespēju, būs atkarīgs no tā, vai visa politika atbilst ES dekarbonizācijas mērķiem. Enerģētikas pārkārtošana būs pakāpeniska, un atlikušajā šīs desmitgades daļā fosilajam kurināmajam joprojām būs galvenā loma enerģijas cenu noteikšanā, tādējādi ietekmējot pastāvīgo cenu svārstīgumu galalietotājiem. Lai sasniegtu dekarbonizācijas mērķrādītājus, ES rūpniecības nozarēm, kas intensīvi izmanto enerģiju, ir augstākas ieguldījumu izmaksas nekā to konkurentiem.

Dragi arī uzsver ģeopolitiskos riskus, kas saistīti ar **Eiropas atkarību no importēta fosilā kurināmā un kritiski svarīgiem izrakteniem.** Šie riski attiecas ne tikai uz enerģētiku, bet arī uz ES rūpniecības un tirdzniecības politiku, pieprasot visaptverošus risinājumus, kas neaprobežojas tikai ar enerģijas tirgiem vien.

Dragi ziņojumā tiek atbalstītas reformas enerģētikas nozarē, kas padarītu iespējamu lielāku tirgus efektivitāti, samazinātu cenu svārstīgumu un veicinātu investīcijas atjaunīgajā enerģijā. Minētās reformas stiprinātu plašākus ekonomiskos mērķus, padarot dekarbonizāciju par Eiropas konkurences priekšrocību ar nosacījumu, ka tiek veiktas nepieciešamās investīcijas un regulatīvās izmaiņas.

Padomes prezidentvalsts Ungārija rīko visaptverošus turpmākus pasākumus pēc Dragi ziņojuma, apspriežot dažādu nozaru ieguldījumu ES konkurētspējā. Ņemot to vērā, enerģētikas ministri tiek aicināti paust savu viedokli par šādiem jautājumiem.

- 1) Kuri Dragi ziņojuma ieteikumi enerģētikas nozarē ES būtu jāizvirza kā prioritātes un kā tos varētu īstenot?*
- 2) Kādi ieteikumi visvairāk palīdzētu sasniegt ES mērķi saglabāt cenas ziņā pieejamas un konkurētspējīgas enerģijas izmaksas, neaizmirstot par dekarbonizācijas un enerģētiskās drošības nepieciešamību?*
- 3) Ieteikumu īstenošanai būs vajadzīgas apjomīgas investīcijas Eiropas, valstu un reģionālā līmenī. Kādi būtu visefektīvākie veidi, kā piesaistīt privāto kapitālu, lai novērstu investīciju nepietiekamību?*